

Голові разової спеціалізованої вченої ради
з присудження ступеня доктора філософії
у Кам'янець-Подільському національному
університеті імені Івана Огієнка
доктору філологічних наук, професору
РАРИЦЬКОМУ Олегу Анатолійовичу

ВІДГУК

офіційного опонента

**кандидата філологічних наук, доцента, завідувача кафедри
філологічних дисциплін початкової та дошкільної освіти
Тернопільського національного педагогічного університету**

імені Володимира Гнатюка

ТУРКО Ольги Василівни

на дисертаційну роботу

«Вербалізація авторського сприйняття довкілля в українському

художньому тексті постмодерну:

стилістично-семантичний та експресивний аспекти»

КОЗЯРУК Аліни Ігорівни,

представлену на здобуття ступеня доктора філософії

з галузі знань 03 Гуманітарні науки

за спеціальністю 035 Філологія

В умовах постійного розширення меж сучасної лінгвістики актуальним постає аналіз механізмів мовного моделювання дійсності та вербалізації індивідуального авторського сприйняття довкілля в художньому дискурсі. Саме цим важливим питанням присвячено дисертацію Козярук Аліни Ігорівни **«Вербалізація авторського сприйняття довкілля в українському художньому тексті постмодерну: стилістично-семантичний та експресивний аспекти»**, подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія.

Обрана тема є своєчасною, оскільки дослідження художнього тексту з погляду вивчення особливостей мовної репрезентації авторського

світобачення в українській постмодерній прозі відкриває нові можливості для розуміння мовної картини світу сучасного письменника.

Актуальність теми дисертаційної роботи зумовлена загальною орієнтацією сучасного мовознавства на вивчення когнітивних механізмів осмислення та концептуалізації навколишнього світу мовними засобами: від колористичних одиниць до експресем, запозичень, іронічних конструкцій – крізь призму індивідуального авторського сприйняття, що дає змогу окреслити унікальну, вербалізовану картину довкілля в сучасній українській прозі.

У фокусі дослідження – складні процеси вербалізації авторського світобачення в українському художньому дискурсі постмодерну, які відображають динаміку мовної картини світу сучасної людини, її ціннісні орієнтації, інтерпретаційні стратегії та засоби експресії.

Рецензована дисертація відповідає актуальним потребам сучасної філологічної науки, яка зорієнтована на міждисциплінарне осмислення мови як складної системи збереження, трансляції та оцінки культурно значущих знань. Дослідження відкриває перспективи для подальших студій у галузі когнітивної стилістики, лінгвокультурології, дискурсології, а також прикладного аналізу художнього тексту в контексті освітніх програм.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Наукові положення, сформульовані в дисертації, мають достатній рівень обґрунтованості, що забезпечується системним аналізом широкого мовного матеріалу, чіткою структурою дослідження, логічним поєднанням теоретичних засад і практичних спостережень. У кожному з трьох розділів авторка послідовно розкриває різні аспекти експресивного та індивідуально-авторського осмислення довкілля в українській постмодерній художній прозі.

Наукова новизна одержаних результатів. У дисертації вперше здійснено комплексний аналіз вербалізації експресивного сприйняття довкілля в постмодерному художньому дискурсі, зокрема в індивідуально-

авторському стилі. Виявлено нові семантичні механізми оцінності та експресії, описано функцію іронії, кольороназв, запозичень, інтимізації та квантитативних одиниць у творенні авторської мовної картини світу.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх застосування в навчальному процесі: під час викладання курсів із лексикології, стилістики, прагмалінгвістики, політичної лінгвістики та риторики. Крім того, результати можуть бути використані в лексикографічній практиці, а також під час укладання навчальних посібників і підручників.

Наукові праці, які відображають результати дисертації. Основні положення, висновки й результати дисертаційної роботи відображено у 10 публікаціях: 4 статті представлено в наукових фахових виданнях, включених до переліку МОН України («Актуальні питання гуманітарних наук», «Закарпатські філологічні студії», «Наукові праці МАУП», «Іван Огієнко та сучасна наука і освіта»); 6 тез доповідей засвідчують апробацію матеріалів дослідження на всеукраїнських та міжнародних конференціях.

У публікаціях висвітлено ключові напрями дослідження: вербалізацію експресивного сприйняття довкілля, лексико-семантичні механізми індивідуального стилю, інтерпретацію художнього простору, функцію іронії та інші компоненти авторської мовної картини світу.

Відсутність порушення академічної доброчесності. У рецензованій дисертаційній роботі не виявлено фактів порушення академічної доброчесності. Дослідження є самостійною науковою працею, виконаною з дотриманням вимог до академічної етики, з коректним покликанням на використані джерела.

Загальна оцінка дисертації. У першому розділі «Лінгвістичний аспект експресивного сприйняття довкілля» обґрунтування здійснено через аналіз мовної картини світу, ідіостилу, психологічних та соціолінгвістичних чинників, що впливають на стилістичну організацію тексту. Цей розділ становить методологічно та змістовно цінний сегмент дослідження, у якому здійснено цілісний і послідовний аналіз мовностилістичних особливостей

художнього дискурсу. Окреслено поняття ідіостилю, виокремлено його визначальні риси, обґрунтовано доцільність вивчення індивідуального мовного світу автора через стильові домінанти. Зокрема у 4-ому параграфі першого розділу зосереджено увагу на специфіці використання діалектизмів як маркерів локальної ідентичності та етнокультурного коду. Наукова цінність цього підпункту полягає у поєднанні лінгвокультурологічного та стилістичного підходів: діалектизми розглядаються не лише як засіб етнолокалізації, а і як складова авторської мовної гри, елемент постмодерної іронії та символічного кодування реальності. Простежено роль діалектизмів у формуванні концептуальних вузлів тексту, у створенні емотивного та оцінного наповнення.

Другий розділ «Вербалізація авторського загального та ситуативного сприйняття довкілля» присвячено кількісній оцінці як різновиду авторського сприйняття довкілля. Крім цього, проаналізовано механізми, за допомогою яких автори формують суб'єктивні оцінки реальності через мовні засоби. Це дає змогу зрозуміти, як мова відображає не лише об'єктивні факти, але й персональне сприйняття світу. Висвітлено зв'язок між кількісними параметрами та мовними вираженнями, що виявляється в лексичних одиницях, метафорах, числівниках та інших мовних структурах. Виявлення таких зв'язків є релевантним для аналізу мовної картини світу, відкриває нові можливості для лінгвістичного дослідження авторських стратегій у літературі, встановлює, як автори через специфічні мовні одиниці створюють ефект точності чи неточності оцінок, використовуючи варіативні форми вираження кількісної інформації. У розділі описано методологічні основи для подальших досліджень у когнітивній лінгвістиці та літературознавстві стосовно моделювання світу автором через числові й мовні категорії, що є важливим кроком у розвитку теорії мовних концептів.

Третій розділ «Семантичні механізми експресії в романах Марини Гримич» містить когнітивно-дискурсивний аналіз постмодерних текстів з акцентом на іронії як механізмі експресії, що засвідчує високий рівень

інтерпретаційної зрілості дослідниці. Цей розділ важливий щодо розуміння динаміки взаємодії політики та літератури, особливо в контексті української прози, де акцент на політичні стратегії і маніпуляції стає важливим для розкриття соціокультурних процесів. Аналіз мовотворчості через призму афористичності та діалектизмів дозволяє глибше зрозуміти, як література рефлексує на політичні зміни в Україні, як елементи мови та стилю можуть виступати інструментами конструювання політичного дискурсу. Дослідження афоризмів політичної тематики дозволяє не лише оцінити художні якості творів, а й виявити культурно-історичні взаємозв'язки між політичним контекстом і літературною мовою.

Загалом три розділи дисертації демонструють послідовну реалізацію дослідницької стратегії: від теоретичного осмислення поняття експресії в мовленні – через когнітивне моделювання мовних оцінок – до поглибленого дискурсивного аналізу в межах конкретного авторського стилю. Розділи дисертації органічно доповнюють один одного, створюючи цілісну парадигму лінгвістичного відображення авторського сприйняття довкілля в художньому тексті та розкриваючи багаторівневу природу мовної експресії. Використання комплексного методологічного підходу, поєднання елементів когнітивної лінгвістики, прагмалінгвістики, лінгвокультурології, семантики, стилістики забезпечує всебічність дослідження.

Висновки до дисертації логічно випливають із поставленої мети й завдань та знаходять підтвердження в проаналізованому матеріалі. Оформлення роботи відповідає вимогам наукової етики, структурування матеріалу сприяє зручності сприйняття та подальшого використання результатів дослідження.

Зауваги щодо окремих положень висвітлення досліджуваної проблематики:

1) У першому розділі доцільно означити поняття *ідіостиль / індивідуальний стиль / авторський стиль* у контексті сутності постмодерної літератури.

2) Значно посилить наукове значення роботи виявлення особливостей функціонування імпліцитної оцінки у текстах різних авторів, а також класифікація такої оцінності, що описано у другому розділі.

3) У третьому розділі варто уточнити методологічний апарат дослідження. Оцінка фраз як афористичних не може ґрунтуватися лише на інтуїції або стилістичному враженні, має опиратися на усталені ознаки (лінгвістична стислість, завершеність думки, влучність, парадоксальність, узагальненість тощо). У такому разі й приклади, і подальші висновки будуть більш обґрунтованими.

Названі зауваги не применшують наукової значущості дисертації, а, навпаки, засвідчують релевантність осмислення та подальшого удосконалення теоретико-методологічної бази, представленій в дисертації. Крім цього, вказують на ті аспекти, які можуть бути розвинені в подальших наукових розвідках, зокрема шляхом розширення порівняльного контексту, залучення ширшого кола художніх текстів чи глибшого аналізу філософсько-естетичних засад авторського стилю у мовознавчій парадигмі.

Дисертаційна робота є завершеним, самостійним і цілісним науковим дослідженням, що вирізняється актуальністю теми, теоретичною новизною, належним рівнем обґрунтованості положень і висновків, а також практичною значущістю. Результати дослідження мають вагомe значення для розвитку сучасної філологічної науки, зокрема когнітивної лінгвістики, стилістики та лінгвокультурології. Робота свідчить про сформованість у здобувачки навичок наукового мислення, уміння самостійно здійснювати комплексний аналіз мовних явищ.

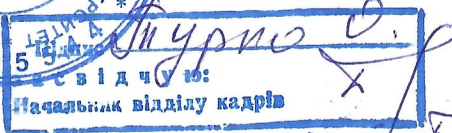
Отже, дисертація КОЗЯРУК Аліни Ігорівни на тему: «Вербалізація авторського сприйняття довкілля в українському художньому тексті постмодерну: стилістично-семантичний та експресивний аспекти» відповідає спеціальності 035 Філологія, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії,

затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а її автор, Аліна Ігорівна КОЗЯРУК, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія.

*Офіційний опонент –
кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри філологічних дисциплін
початкової та дошкільної освіти
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка*

Ольга ТУРКО

Говесна Че